

Сергій Стрельников і його непереможний Довбуш

Лариса Іванишина

Сергій Стрельников у фільмі «Довбуш». Режисер Олесь Санін. Україна, 2023.

Сергій Стрельников (н. 1979) – український актор театру і кіно. Після закінчення школи у селі Ставища на Київщині вступив до Київського училища культури на факультет «режисура масових дійств». 2003 року закінчив акторське відділення КНУТКіТ ім. І. Карпенка-Карого (курс Миколи Рушковського). Коротко працював у Київському ТЮГу, а потім – у театрі «Ател'є 16». Театральні роботи: Маттіас-Монета у «Тригрошовій опері» Б. Брехта, Олекса у «Тому, хто з неба впав», Поццо у «Чекаючи на Годо» Беккета, Казанова у «Казанові» за п'єсами Марини Цветаєвої «Пригода» і «Фенікс»; Паріс у «Ромео і Джульєтти» В. Шекспіра. Знявся у більш як півсотні серіалів, зокрема, в головних ролях у серіалах українського виробництва: «Диво за розкладом» (2016), «Лікарка за покликанням» (2024), «Тут і тепер» (2024) та ін. Зіграв головну роль у фільмі Олесь Саніна «Довбуш» (2023).

Сергій Стрельников з його античним профілем і статуєю давньогрецького олімпійця легко вписався в стихію телеіндустрії. Здобувши фаховий акторський вишкіл, почав грати в новоствореному театрі «Ател'є 16», але майже безперервний знімальний процес для театру залишав мало часу. Впродовж перших шести років ролі в серіалах були другопланові, але з розширенням серіального виробництва Сергія починають запрошувати вже на ролі головні. Перша така – в серіалі «Справа була на Кубані» (2011, 8 серій). Це російський продукт, але знімали його в Україні (мабуть, тому що менші витрати), і режисер Сергій Щербин запросив зніматися українських акторів Анатолія Хостікоєва, Станіслава Боклана, Андрія Самініна, Євгена Шаха, Дмитра Сову, Дмитра Суржикова і не тільки. Справжній український десант. Як сповіщає анотація, події розгорталися в кубанському селі наприкінці 1990-х і в наші дні довкола протистояння двох козацьких родин – Лютих і Крутових. Стрельникову дістався негативний персонаж – Дмитро Крутов, син впливового батька. Не знати, чому на роль хижого брутального молодика

режисерові потрібний був український актор, але так чи інакше, серіал мав популярність. У 2016 році Держкіно заборонило його показ в Україні. Не виключено, що через захоплення постановника жорстокістю.

Серія героїчних персонажів у Сергія Стрельникова почалася з фільму «Пристрасті за Чапаєм» (2012), де йому випало зіграти знаменитого (завдяки фільму братів Васильєвих 1934 року та масі популярних анекдотів) більшовицького командира часів громадянської війни. Знову-таки, дивно, чому для цього персонажа не знайшлося в російському актора, як невідомо, чому постановник вирішив воскресити екранне життя Чапаєва – чи щоб нагадати молоді про «героїчне минуле», чи задовольнити ностальгію глядачів поважного віку. В кожному разі, виконавець головної ролі, як прийнято казати в таких випадках, із завданням впорався: чудово тримався в сідлі, що стало в нагоді, коли через десять років зніматиметься в «Довбуші».

Нині про колишню співпрацю в російській телеіндустрії Сергій Стрельников говорить категорично: «Я сам був росіянином наполовину. Був. Любов до свого батька-росіянина я залишаю при собі. Це святе. Але все інше, що російське, для мене не існує. Для мене не існує навіть моїх віршів російською мовою, моїх ролей, які зіграні там. Для мене всього цього вже не існує. І це не просто слова. Я «Чапаєва» своєму синові не покажу ніколи. Ні «Трюкача» не покажу, ні «Катерину» не покажу. 80% моєї кар'єри я беру і своїми руками викидаю в кошик... Це мій свідомий вибір», – підкреслив актор у розмові з журналісткою¹.

Серед шанувальників кіномистецтва він став популярним після фільму «Довбуш», що вийшов на екрани в серпні 2023 року, – й після цього постановники серіалів вико-

¹ Ханас Оксана. Звезда «Довбуша» Сергей Стрельников рассказал, почему он до сих пор не в ВСУ. <https://focus.ua/uk/amp/lifestyle/593664-zvezda-dovbusha-sergey-strelnikov-rasskazal-pochemu-on-do-sih-por-ne-v-vsu-video> Дата доступу 14.11. 2024.

Сергій Стрельников у фільмі «Довбуш».

ристовують його популярність на повну силу: тільки впродовж 2024 року в актора вісім ролей у серіалах.

Журналісти також цікавилися в нього, чому він не воює на фронті? «Я пішов туди, два дні стояв у черзі. Потрапив, здав документи, став начебто на облік. А потім якось вони, я не знаю, чому, або дізналися, або їх моя медична історія збентежила. У мене проблеми з нирками, п'ять операцій на нирках з обох боків... Мені сказали, що подивилися... "Сергію Олександровичу, заберіть назад свої документи і йдьте туди, де ви прописані". Прописаний я був у Рівненській області, де живе моя мама». Пізнаваний, популярний актор, якого знають багато українських телеглядачів, очевидно, був відомий і тим, хто дає мобілізаційні повістки.

Актор пояснив, що до місця прописки він не доїхав через «деякі причини». «Потім у мене з'явилася робота по фонду, потім робота, потім на мене знову нахлинуло. Я пішов у військкомат уже тут, у Києві. Мене теж розвернули, і якось досі поки що повістка мені ще не прийшла. І я не виключаю тієї ймовірності, що я опинюся там», – розповів він, додавши, що це змушує ще більше уваги приділяти фізичній формі та тренуванням, щоб у разі чого бути готовим². Оскільки Сергій Стрельников тривалий час знімався переважно в серіалах, варто зупинитися бодай на кількох. 2016 року – головна чоловіча роль в українському серіалі «Диво за розкладом» (режисерка Ірина Громозда). Це ме-

лодрама; як і належить цьому жанру, негативні герої (а це не якісь банальні бандюки, а начальник фірми з продажу автомобілів і його донька, ректор медичного вишу і режисер театру) малюються тільки темною фарбою, позитивні – з відтінками, що робить честь цій жанровій картині. Оті відтінки й випало відтворити Стрельникову в ролі юриста Андрія Щербини. Йдеться переважно про його особисте життя, що робить крутий розворот. Героїня Вероніка – архетиповий образ Попелюшки, якій належить стоїчно пройти нелегкі випробування, щоб у фіналі отримати все, про що можна тільки мріяти. Її збила машина, і вона – в інвалідному візку. Уже в першій серії їй дістається Принц (так, Андрій), але, оскільки розгортається любовний чотирикутник, то на перешкоді їхньому коханню стають суперник і суперниця. Суперником для героя Стрельникова є талановитий музикант, який отримує контракт на концерти в Ізраїлі і який до безтями закоханий у Вероніку й хоче її забрати з собою. Дівчина відмовляється їхати з ним, бо вона його не кохає. А от суперниця Вероніки – попередня обраниця Андрія – ще та штучка. Мало того, що збила Вероніку, коли п'яна їхала на шаленій швидкості машиною, вона ще й намагалася розладнати стосунки закоханих. І в цій колізії актору треба було переконати глядача, що його Андрій Щербина, по-перше, не кохає обраницю (а вона вже замовила весільну сукню, залишилося тільки визначитися з датою). Що змусило його зійтися з нею – питання, на яке відповіді немає, бо передісторія

² Там само.

їхніх стосунків – за рамками серіалу. По-друге, що він, юрист у фірмі її батька, покидає хороші заробітки, налагоджене життя, тоді як наречена час від часу нагадує йому, що чекає від нього дитину. Та герой Стрельникова після зустрічі з Веронікою, яку покохав з першого погляду й вона відповіла йому взаємністю, змінився. Актор переконливий в переоцінці його героєм свого життя: Андрій просить Вероніку тренуватися, й вона одужає, благородно надає юридичну допомогу її батькові, щоб викрити морального покидька, що зайняв крісло ректора медичного вишу (до речі, колізія пізнавана – за часів «професора» Януковича саме таких і призначали ректорами). Це Андрій зробить у фіналі з гідністю, загнавши ректора в кут: «Ви не тільки мстивий, а й дурний...» Цінна фраза, і якби в реальному житті побільше було таких юристів, як герой Стрельникова, Україна стала б процвітаючою, і жителі її не шукали б кращої долі за кордоном. А ще раніше він так само твердо і без найменшого страху поставив на місце свого шефа. Гнів шефа й обіцянка помститися не злякали Андрія, хоча й мали наслідки.

Чому Олесь Санін обрав саме цього актора, що знімався переважно в побутових сюжетах, на роль легендарного опришка? Безперечно, значною мірою завдяки його зовнішній фактурності, фізичній витривалості, здатності витримати як психологічні, так і неабиякі фізичні навантаження. Психологічні – несправедливість, брутальне переслідування, розлуку й тугу за коханою (втім, ці рефлексії окреслені пунктирно). Перипетії у фільмі змінюють одна одну, як у калейдоскопі, але не страждання на першому плані, хоч його неміряно, а те, з якою гідністю Олекс Довбуш проходить випробування, які випали йому. Він – героїчний воїн, потім – утікач з в'язниці, потім – опришок, який не скорився, а мстить кривдникам. Ця роль показала можливості актора як професіонала.

Сергій Стрельников у телепередачі пояснив, що дуже зрадив, коли Олесь Санін запропонував йому зіграти Довбуша, і що взагалі в кіно він прийшов саме заради таких ролей. Він виправдав сподівання постановника – виклався на повну силу: він чудово тримався на коні, майстерно володів барткою. Олесь Санін зазначав: «Це картина з величезною кількістю бойових сцен, і до окремих з них – десятки акторів, які у цій картині грають головних опришків, готувалися майже рік. Акторам були потрібні тренування, адже у фільмі є дуже складні спаринги. Виконавець головної ролі Сергій Стрельников просто жив з барткою: у спортзалі з нею займався 9 місяців ще до початку зйомок, з нею ж їздив на інші знімальні майданчики. Стрельников психологічно точно створив образ опришка – вільної і незламної людини, яка бореться за свободу свого народу».

За словами режисера, картина повинна бути конкурентоспроможною, бо люди звикли до видовищ. Підтримав Саніна продюсер Максим Асадчий, керівник Pronto Film: «Масштабність полягає не лише в задумі творців представити нову якість героя в українському кіно, а й у розмаху, з яким творці підійшли до відтворення історії Довбуша на екрані».

Виконавець головної ролі задіяний практично у всіх сце-

нах, від самого початку, де показано битву польського війська, яке опинилося на межі провалу й зазнало б поразки, якби не зусилля Олексі. Сцена ця, за словами актора, одна з найскладніших: «За сюжетом, наш невеликий диверсійний загін забирається на редут росіян і має цвяхами забити гармати, щоб вони не змогли стріляти по польських укріпленнях».

Солдат Довбуш туди ліз із молотком, цвяхами і з шаблею, щоб, зробивши своє діло, вже дістати шаблю і почати воювати з росіянами. Я запропонував Лесеві іншу ідею: раз Довбуш настільки лютий, то давай він після того, як заклепає гармату, не візьме в руки шаблю, а дістане другий молоток. І таким чином ми провели цей бій з молотками. Мені це дуже сподобалося»³.

Польський командир тої битви – Пшелуський, що хвилину тому не чувся від щастя й хотів нагородити сміливого воювача, тут же відрікся від нього і його подвиг присвоїв собі, а Олексу Довбуша – подалі з очей. Таких несправедливостей в житті Олексі чимало – і арешт у день весілля з коханою Марічкою, і вбивство його батьків. Та він не здається: тікає з каторги і знесиленний, брудний з'являється серед карпатської глухомані, черпаючи силу в річці (картина Саніна – середовище природних стихій: круті вершини, стрімкий потік гірських річок). Екранне життя Довбуша розгортається в двох часових вимірах – у спогадах-видіннях і в реальних карколомних подіях. До всього іншого, на Олексу чекає ще один удар долі: його брат – Іван Довбуш – на відміну від нього, спокушається ідеєю розбагатіти і відрікається від боротьби з ворогами, що нещадно експлуатують селян (тема протистояння між братами простежується в Олесі Саніна ще з дебютного «Мамая»).

Сергій Стрельников творить образ людини послідовної, яка не зрадила ні своїм переконанням, ні своїй коханій. Особливо вражаючим з точки зору виконавської вправності й акторської самовіддачі є фінальний поєдинок Довбуша з польським полковником Пшелуським (Матеуш Костюкевич). Обидва актори проявили віртуозну майстерність. Як пояснив виконавець ролі Олексі Довбуша, цю сцену репетирували близько року.

Мені випало вперше побачити Стрельникова саме у «Довбуші». Були глядачі, яким сприймати цього героя здавався шлейф попередніх серіальних ролей. Але я російських серіалів не дивилася, тому Довбуш став відкриттям незнамого актора з благородними рисами обличчя, що блискуче виконав місію – дав екранне життя українському героєві, гідному для наслідування. Його Довбуш – міцний, сильний духом, постійно готовий до боротьби. Цей образ наснажує і тих, хто нині зі зброєю в руках бореться з кровожерним ворогом за свою Вітчизну, за справедливість. Життя фільму триває – його показують тим, хто нині воює за Україну. На одному з таких переглядів у Краматорську побував і виконавець головної ролі. Його враження: «Це дивне відчуття. Це відчуття, коли ти, зігравши воїна, си-

³ Розмова з Сергієм Стрельниковим. <https://kanal.dim.tv/kinohab-top-premyer-2024-roku-ta-najkasovishi-filmy-ukrayiny/>

диш тихенько в куточку і дивишся на справжніх воїнів, які дивляться, як ти граєш воїна»⁴.

2023 року Стрельников знявся в чотирисерійному фільмі Зази Буадзе «Штурм», де показано роботу Служби безпеки України. В ролі кваліфікованого співробітника СБУ для актора звичними були колізії пригодницького детективу – знешкодження злочинців.

Після успішного «Довбуша» актор рідко з'являється на сторінках глянцевого видання, на відміну від розпіарених «зірок» шоу-бізнесу, не відкриває для публіки своє приватне життя. Навіщо йому штучна публічність, якщо шанувальники його таланту можуть бачити його в численних серіалах. І навіть якщо його герої не підносяться на п'єдестал, як у серіалі «Диво за розкладом», це не підриває симпатії шанувальників, яких у нього не бракує.

2024 року разом із дружиною Вікторією Литвиненко він знявся в серіалі «Лікарка за покликанням» (режисер Олександр Кириєнко), в основі якого – робота лікарів «Охматиту» перед і в час повномасштабного вторгнення. Це «біг на довгу дистанцію», й автори сценарію, як і належить «лікарняним серіалам», наситили дію постійними авралами, бо головні герої – хірурги, а лікарка за покликанням – Марина Вікторівна – реаніматолог, яка виходжує післяопераційних або важко хворих дітей. Їй часто доводиться стикатися з важкими симптомами і розплутувати задачі з багатьма невідомими, аби врятувати малих пацієнтів. А щоб дія не була одноманітною, автори, як зазвичай, наповнили її перипетіями приватного життя. Актори підійшли до своєї роботи самовіддано. Марина Вікторівна повністю поглинута роботою (її робота, крім фахових знань, вимагає терплячості й зосередженості), тож у неї на щось інше не залишається часу і сил. А от її чоловік – здібний хірург Андрій (саме його зіграв Сергій Стрельников) – має час і на операції, і на сексуальне життя з медсестрою Аліною з хірургічного відділення – монстра в подобі ангела, яка зуміла його звабити. Андрієві, загалом врівноваженій і привітній людині, доводиться буквально розриватися між роботою і стосунками. Аліна не відпускає його й знаходить способи компрометувати Андрієву дружину (в історіях підступності сценаристи серіалів набули неабиякого досвіду). Можливості любовного трикутника сценаристи включили на максимум («підтримкою» для Марини Вікторівни є закоханий у неї молодий чоловік-воїн, що всіляко їй допомагає і пропонує шлюб, від якого вона відмовляється). Пружину пристрастей автори стискають, ніяк не можуть позбутися надокучливої Аліни, і тільки аж в 10-й серії нарешті дають можливість героєві Стрельникова розгледіти її хитрацьку й брехливу сутність і зрозуміти, в яку халепу він вплатився.

Важко сказати, де Сергій Стрельников переконливіший – чи за операційним столом (бо зростав у родині лікаря),

чи в психологічних гойдалках. Автори надають Андрієві можливість самоаналізу: він усвідомлює свою ганебну поведінку (його діалог з психоаналітиком) щодо коханої дружини, але не може нічого вдіяти. Ця колізія для актора не дуже була прийнятна. Він не приховує, що грати зради йому складно, а Вікторія Литвиненко також була не в захваті від цієї ситуації. «За сценарієм, я застукала чоловіка з іншою і мала відіграти це. Це непросто, я не буду казати, що ми якісь суперлюди й не зважаємо на такі речі. Треба вчитися тримати себе над ситуацією, але в таких обставинах це складно. Медитації в поміч. В якийсь момент я зрозуміла складність цієї ролі, стирається межа між справжнім життям та роллю»⁵. Актор погодився тут зніматися, тому що, за його словами, у серіалі «ми говоримо якраз про війну, але не показуємо глядачеві війну. Ми показуємо все ж таки роботу лікарів в умовному тилу».

Для Сергія Стрельникова не складно грати чоловіків, які без проблем завойовують жінок, здолавши суперника, але не завжди в його персонажів все йде гладко. Довелося зіштовхнутися з непередбачуваною проблемою в психологічно-побутовому серіалі «Тут і тепер» за романом Ірен Роздобудько (2024, режисер Володимир Янощук), – його персонаж Роберт закохується в жінку Лору, вона відповідає йому взаємністю, але коли він пропонує одружитися, вона з ним пориває, нічого не пояснивши. Від страждань його рятує те, що, по-перше, він не встиг прив'язатися до цієї вільнолюбної жінки, а по-друге, він їде на фронт. В цьому 8-серійному феміністичному посланні, де героїні – четверо подруг, троє чоловіків непривабливі: один алкоголік, що переслідує колишню дружину Лору й готовий її вбити (благородний Роберт, що своєчасно нагодився, її врятував), другий доводить свою владу над дружиною кулаками, третій зраджує з іншою, кривить душею, вдаючи, що нічого не сталося. Цим персонажам протиставлено згуртоване товариство чотирьох подруг, і всебічно позитивному Роберту серед них місця немає.

Того ж року був ще один серіал «Поклик кохання» (режисер Олександр Кириєнко), події якого розгортаються на тлі війни, яка кардинально змінила життя головних героїв. Герой Стрельникова – кадровий військовий, який на фронті був важко поранений і повернувся до рідного села, де зустрівся з колишньою коханою. Паралельно зі зніманням актор організовує збори гуманітарної допомоги і волонтерить, прагнучи зробити свій внесок у підтримку захисників України⁶.

Сергій Стрельников перебуває в чудовій акторській формі, його робота в телеіндустрії триває. І ментально, і фізично він готовий до втілення образу нинішнього воїна-захисника. Кінематограф поки що немає можливості запропонувати йому щось вартісне. Але не втрачаймо надії на краще.

4 Акторське подружжя Вікторія Литвиненко та Сергій Стрельников вперше знялися у спільній фотосесії... 28.09. 2024 <https://life.nv.ua/ukr/znamenitosti/viktoriya-litvinenko-ta-sergiy-strelnikov-vpershe-znyalisya-u-fotosesiji-iz-sinom-50454454.html>.

5 Там само.

6 https://kino.24tv.ua/aktori-serialu-poklik-kohannya-yak-viglyadayut-aktori-realnomu_n2647368